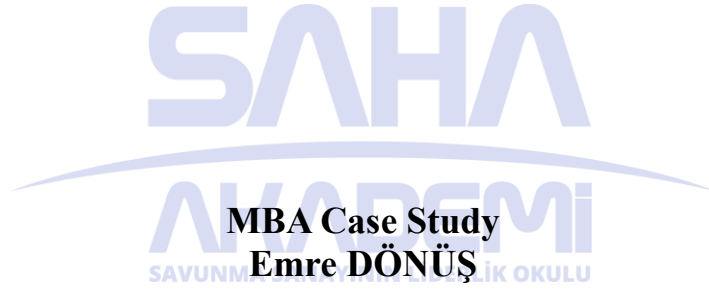

T.C
SAHA İSTANBUL & TÜBİTAK TÜSSİDE
SAHA AKADEMİ MBA YÖNETİCİ GELİŞTİRME PROGRAMI

NATO’nun Ortak Girişimlerle Mühimmat Tedarik Stratejisi

Danışman
Dr. Uğur Tarçın
Ankara- 2025

1. SAHA İstanbul Yönetim Kurulu kararıyla, 2024-2025 eğitim döneminden itibaren SAHA AKADEMİ MBA katılımcılarına “Araştırma Projesi” hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. Bu uygulama; katılımcıların sektörel bilgi, stratejik düşünme ve akademik üretkenlik yetkinliklerini geliştirmeyi hedeflerken, savunma sanayii ekosistemine bilimsel katkıyı artırmayı amaçlamaktadır. Bu girişim, Türk savunma sanayii ekosisteminde bilimsel katkıyı artırmaya yönelik önemli bir adımdır.

2. SAHA İstanbul-SAHA AKADEMİ tarafından yayımlanan bu çalışma, ilgili yazar tarafından özgün biçimde hazırlanmış ve beyan edilmiştir. Çalışmada yer alan görüşler yazara ait olup, SAHA İstanbul’un kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır. İçerikte sunulan bilgi, yorum ve sonuçların doğruluğu sorumlu yazara aittir. SAHA AKADEMİ; benzerlik oran tespiti yapmıştır.

3. Bu çalışma, [Emre DÖNÜŞ] tarafından hazırlanmıştır. Araştırma Projesi danışman tarafından değerlendirilmiş ve sunumu [25 Mayıs 2025] tarihinde yeterli görülerek kabul edilmiştir.

Araştırma Projesi Sunum Jüri Üyeleri

Başkan	Dr. Uğur Tarçın (SAHA AKADEMİ Öğr.Görevlisi)	e-imzalıdır
Üye	İlker Özkan (Genel Sekreter Yrdc)	e-imzalıdır
Üye	Pınar Erguvan Kaya (SAHA İstanbul Kurumsal İlişkiler Müdürü)	e-imzalıdır

(Formun aslı, imzalı olarak ilgili dosyada muhafaza edilmektedir.)

İÇİNDEKİLER

Özet	3
1. Giriş- NATO’nun Mühimmat Sorunu ve Ortak Girişimin Önemi	4
2. Ortak Girişimin Gerekliliği ve Temel Zorluklar:	5
3. Çok Uluslu Tedarik Projeleri ve Uygulama Örnekleri	6
4. NATO Destek ve Tedarik Ajansı (NSPA) ve Rolü	7
5. Standartlaşma, Birlikte Çalışabilirlik ve Savunma Sanayi İş Birlikleri	8
6. Avantajlar, Zorluklar ve Gelecek Perspektifi	9
7. Sonuç ve Öneriler	11
8. Kaynakça	12

NATO’NUN ORTAK GİRİŞİMLERLE MÜHİMMAT TEDARİK STRATEJİSİ (CASE(VAKA)STUDY)

Emre DÖNÜŞ

T.C. Savunma Sanayi Başkanlığı
emredonus@yandex.com

Özet

NATO, 32 üye ülkesiyle küresel güvenliğin temel taşlarından biri olarak, modern savaşın gerektirdiği askeri kapasiteyi sürdürmek zorundadır ve bu, ittifakın stratejik önceliklerini güçlendirmektedir. Ancak, Ukrayna’daki savaş gibi son dönemdeki çatışmalar, ittifakın mühimmat stoklarının hem miktar hem de çeşitlilik açısından sınındığını ortaya koymuş ve bu durum, tedarik stratejilerinin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Örneğin, 2022 itibarıyla ABD’nin Ukrayna’ya 2 milyondan fazla 155 mm’lik top mermisi gönderdiği rapor edilmiş, bu da NATO stoklarının hızla tükendiğini göstermiştir. Bu durum, NATO ülkelerinin bireysel çabalarla mühimmat ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığını göstermiş ve ortak girişim yöntemlerinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Ortak girişimler, maliyet paylaşımı, standartlaşma ve hızlı tedarik gibi avantajlarla ittifakın savunma kapasitesini güçlendirmeyi amaçlamakta ve NATO’nun operasyonel etkinliğini artırmaktadır. Bu makale, NATO’nun mühimmat stratejisinde ortak girişimlerin rolünü detaylı bir şekilde ele almakta ve ittifakın savunma politikalarına yönelik kapsamlı bir analiz sunmaktadır.

İlk olarak, ortak girişimin neden bir gereklilik haline geldiği ve bireysel çabaların sınırlamaları incelenmekte, bu bağlamda ittifakın karşılaştığı temel zorluklar ortaya konmaktadır. Ardından, çok uluslu tedarik projeleri gibi somut örneklerle bu yöntemlerin nasıl uygulandığına bakılmakta ve bu projelerin operasyonel etkileri değerlendirilmektedir. NATO Destek ve Tedarik Ajansı (NSPA)’nın koordinasyon rolü, standartlaşma çabaları ve savunma sanayi işbirlikleri ise mühimmat tedarikinin diğer önemli ayaklarını oluşturmakta ve ittifakın stratejik dayanıklılığını güçlendirmektedir. Makale, bu girişimlerin sağladığı avantajları ve ulusal çıkarlar gibi zorlukları da tartışmakta, böylece ittifakın karşılaştığı çok boyutlu dinamikleri analiz etmektedir. Son olarak, NATO’nun gelecek vizyonu ve bu alandaki stratejilerini güçlendirmek için pratik öneriler sunulmakta ve ittifakın uzun vadeli güvenlik hedefleri değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, NATO'nun ortak girişimlerle mühimmat kapasitesini nasıl optimize ettiğini anlamak isteyenler için kapsamlı bir rehber niteliği taşımakta ve ittifakın savunma politikalarına yönelik derinlemesine bir perspektif sunmaktadır. Vilnius ve Washington zirvelerinden çıkan kararlar, 2023 ve 2024'te imzalanan toplam 10 milyar dolarlık sözleşmeler ve teknolojik yenilikler, ittifakın hem bugünkü hem de yarınki tehditlere hazırlığını yansıtmaktadır. Makale, bu dinamikleri bir araya getirerek, NATO'nun kolektif savunma anlayışının mühimmat stratejisindeki yansımalarını ortaya koymakta ve ittifakın stratejik uyarlanabilirliğini vurgulamaktadır.

1. Giriş- NATO'nun Mühimmat Sorunu ve Ortak Girişimin Önemi

NATO, 1949'daki kuruluşundan bu yana üye ülkelerin kolektif savunmasını sağlama misyonunu sürdürmekte ve bu, ittifakın temel stratejik hedefini oluşturmaktadır. Bugün 32 üyesiyle ittifak, değişen tehdit ortamlarına karşı askeri kapasitesini sürekli yenilemek ve modern savaşın karmaşık gereksinimlerini karşılamak zorundadır. Ancak, son yıllarda Ukrayna'daki savaş ve artan jeopolitik gerilimler, NATO'nun mühimmat stoklarının hem miktar hem de çeşitlilik açısından yetersiz olduğunu gözler önüne sermiş ve bu durum, ittifakın tedarik stratejilerinin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. 2022'de başlayan çatışmalar, ittifakın 155 mm'lik top mermisi gibi temel mühimmat stoklarını hızla tüketmiş; öyle ki, bazı ülkeler stoklarının %50'sinden fazlasını Ukrayna'ya göndermiş ve bu, NATO'nun kendi savunma kapasitesini yeniden inşa etme ihtiyacını ortaya koymuştur. Örneğin, ABD'nin 2022'de Ukrayna'ya 1 milyondan fazla 155 mm'lik top mermisi gönderdiği tahmin edilmekte, bu da stokların ciddi şekilde eridiğini göstermektedir.

Mühimmat, modern savaşın temel yapı taşlarından biri olarak öne çıkmakta ve ittifakın caydırıcılık kapasitesini doğrudan etkilemektedir. Tanksavar füzelerden havadan karaya güdümlü mühimmatlara kadar geniş bir yelpazede, bu malzemeler olmadan ittifakın caydırıcılığı ve operasyonel etkinliği tehlikeye girmektedir ve bu, NATO'nun stratejik önceliklerini yeniden şekillendirmektedir. Ancak, her ülkenin kendi mühimmat ihtiyacını bağımsız şekilde karşılamaya çalışması hem maliyetleri artırmakta hem de standartlaşma sorunlarını beraberinde getirmektedir, bu da ittifakın operasyonel uyumluluğunu zorlaştırmaktadır. İşte tam bu noktada, ortak girişim yöntemleri devreye girmekte ve ittifakın stratejik ihtiyaçlarını karşılamada kritik bir rol oynamaktadır. Ortak girişimler, üye ülkelerin kaynaklarını birleştirerek üretim, tedarik ve lojistik süreçlerini optimize etmeyi hedeflemekte ve bu, NATO'nun ekonomik ve operasyonel verimliliğini artırmaktadır. Örneğin, Avrupa Savunma Ajansı (EDA) tarafından 2023'te başlatılan Ortak Mühimmat Tedarik Girişimi'ne 25

AB üyesi ve Norveç'in katılması, bu yaklaşımın yaygınlığını göstermektedir. Bu yaklaşım, sadece ekonomik değil, aynı zamanda stratejik bir zorunluluk olarak öne çıkmakta ve ittifakın kolektif savunma kapasitesini güçlendirmektedir.

NATO'nun geçmişte ortak projelerde başarılı örnekleri bulunmakta ve bu, ittifakın işbirliği potansiyelini ortaya koymaktadır. Örneğin, Soğuk Savaş döneminde AWACS uçaklarının ortak kullanımı, ittifakın bu tür iş birliklerinden nasıl fayda sağlayabileceğini göstermiş ve bu, NATO'nun ortak girişimlere olan güvenini artırmıştır. Günümüzde ise mühimmat odaklı ortak girişimler hem mevcut stokları yenilemek hem de gelecekteki krizlere hazırlık yapmak için kritik bir rol oynamakta ve ittifakın stratejik dayanıklılığını güçlendirmektedir. Bu makalede, NATO'nun mühimmat ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı ortak girişim yöntemleri, bu yöntemlerin avantajları ve karşılaştığı zorluklar incelenmekte ve ittifakın savunma politikalarına yönelik bütüncül bir analiz sunulmaktadır.

2. Ortak Girişimin Gerekliliği ve Temel Zorluklar:

NATO'nun mühimmat ihtiyacını karşılamada ortak girişimlere yönelmesi, yalnızca bir tercih değil, aynı zamanda bir zorunluluk olarak ortaya çıkmakta ve ittifakın stratejik ihtiyaçlarını karşılamada kritik bir rol oynamaktadır. Ukrayna'daki savaş, ittifakın stoklarının ne kadar hızlı tükenebileceğini çarpıcı bir şekilde ortaya koymuş ve bu, NATO'nun acil bir üretim ve tedarik stratejisi geliştirmesini gerektirmiştir. Örneğin, ABD'nin 2022'de Ukrayna'ya 1 milyondan fazla 155 mm'lik top mermisi gönderdiği tahmin edilmektedir; Bu ise ABD'nin kendi stoklarının önemli bir kısmını eritmiş ve ittifakın savunma kapasitesini yeniden değerlendirmesini zorunlu kılmıştır. Benzer şekilde, Avrupa'daki üyeler de stoklarının büyük bölümünü Ukrayna'ya aktarmış ve bu, NATO'nun hem kendi savunmasını güçlendirmesi hem de partner ülkelere destek sağlaması için acil bir stratejiye ihtiyaç duyduğunu göstermiştir. Avrupa Savunma Ajansı'nın 2023 verilerine göre, AB üyesi ülkelerin stoklarının Ukrayna'ya destek nedeniyle sürdürülemez seviyelere düştüğü rapor edilmiştir.

Bireysel çabalar, bu ölçekteki bir talebi karşılamada yetersiz kalmakta ve ortak girişimlerin stratejik gerekliliğini vurgulamaktadır. Her ülkenin kendi savunma sanayisine odaklanması, mühimmat türlerinde çeşitliliğe yol açmakta ve bu, operasyonel uyumluluğu zorlaştırmaktadır. Örneğin, 155 mm'lik mermiler NATO standardı olarak kabul edilse de, farklı ülkelerin üretim süreçleri ve teknik özellikleri nedeniyle tam uyumluluk sağlanamamakta ve bu, sahada lojistik karmaşaya neden olmaktadır. Ayrıca, tek bir ülkenin tüm ihtiyacını karşılaması, hem maliyetleri artırmakta hem de üretim süreçlerini uzatmaktadır, bu da ittifakın hızlı tepki kapasitesini sınırlamaktadır. Örneğin, Avrupa'da tam kapasite

alışan bir tesisin bile bu talebi karşılaması yıllar alabilmektedir ve bu, ortak girişimlerin ekonomik ve operasyonel avantajlarını öne çıkarmaktadır.

Ortak girişimler, bu sorunlara çözüm sunmakta ve ittifakın savunma kapasitesini güçlendirmektedir. Ülkeler kaynaklarını birleştirerek ölçek ekonomisinden faydalanmakta, maliyetleri paylaşmakta ve üretimi hızlandırmaktadır, bu da NATO'nun stratejik esnekliğini artırmaktadır. Örneğın, NATO'nun çok Uluslu Mühimmat Depolama İnisiyatifi'ne (MAWI) 2023 itibarıyla 23 üye ülke ve İsveç'ın katıldığı bildirilmiş, bu da ittifakın mühimmat depolama ve dağıtım kapasitesini güçlendirdiğini göstermektedir. Ancak, bu süreçte bazı zorluklar da bulunmakta ve ittifakın koordinasyon kapasitesini sınamaktadır. Ulusal çıkarlar, ortak standartlara uyumu zorlaştırmakta; bazı ülkeler kendi savunma sanayilerini koruma eğiliminde bulunarak ittifak içi uyumluluk süreçlerini karmaşıklılaştırmaktadır. Ayrıca, siyasi karar alma süreçlerindeki farklılıklar ve bütçe öncelikleri, ortak projelerin uygulanmasını yavaşlatabilmekte ve bu, NATO'nun daha esnek bir koordinasyon mekanizmasına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Yine de, NATO'nun bu zorlukları aşma konusundaki kararlılığı, ortak girişimleri vazgeçilmez kılmakta ve ittifakın kolektif savunma anlayışını pekiştirmektedir.

3. Çok Uluslu Tedarik Projeleri ve Uygulama Örnekleri

NATO'nun mühimmat ihtiyaçlarını karşılamada en etkili ortak girişim yöntemlerinden biri, çok uluslu tedarik projeleri olarak öne çıkmakta ve ittifakın stratejik önceliklerini desteklemektedir. Bu projeler, üye ülkelerin taleplerini birleştirerek toplu satın alma ve üretim süreçlerini koordine etmeyi amaçlamakta ve bu, ittifakın operasyonel verimliliğini artırmaktadır. “Yüksek Görünürlük Projeleri” (High Visibility Projects - HVP) olarak bilinen bu girişimler, ittifakın stratejik önceliklerini yansıtmakta ve NATO'nun küresel güvenlikteki lider konumunu pekiştirmektedir. Bu kapsamda, özellikle son yıllarda artan talep doğrultusunda kara, hava ve deniz operasyonları için mühimmat tedariki öne çıkmakta ve ittifakın operasyonel kapasitesini güçlendirmektedir.

En dikkat çekici örneklerden biri, “Kara Savaşı Belirleyici Mühimmat” (LBDM) projesi olarak öne çıkmakta ve ittifakın ortak tedarik kapasitesini göstermektedir. 23 NATO üyesi ve bir partner ülkeyi kapsayan bu girişim, 155 mm'lik top mermilerinden 120 mm'lik tank mermilerine, hatta tanksavar füzelere kadar geniş bir yelpazede mühimmatın ortaklaşa tedarik edilmesini sağlamakta ve ittifakın operasyonel esnekliğini artırmaktadır. 2023'te Paris'te gerçekleştirilen bir toplantıda, bu proje kapsamında 2,4 milyar euro değerinde bir ereve sözleşme imzalanmış ve bu, NATO'nun ortak girişimlere olan bağlılığını ortaya koymuştur.

Bu anlaşma, sadece stokları yenilemekle kalmamakta, aynı zamanda üye ülkeler arasında mühimmat paylaşımını kolaylaştırarak ittifakın dayanışmasını güçlendirmektedir. Örneğin, Baltık ülkeleri gibi daha küçük üyeler, bu tür projelerle kendi başlarına karşılayamayacakları mühimmat miktarlarına erişebilmekte ve bu, ittifakın kolektif savunma kapasitesini artırmaktadır.

Bir diğer örnek ise hava savunma mühimmatına odaklanan “Havadan Yere Hassas GÜdümlü Mühimmat” (A2G-PGM) projesi olarak öne çıkmakta ve ittifakın yenilikçi yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Bu girişim, katılımcı ülkelere hem maliyet avantajı hem de hızlı teslimat sağlamakta ve NATO’nun operasyonel etkinliğini güçlendirmektedir. Proje kapsamında, üye ülkeler %15-20 oranında tasarruf elde ederken, teslimat süreleri bir yıla kadar kısalmış ve bu, ittifakın hızlı tepki kapasitesini artırmıştır. Ayrıca, Avrupa Savunma Ajansı’nın 2023’te imzaladığı sekiz çerçeve sözleşmesiyle, 155 mm’lik mühimmatın ortak tedariki için 26 ülke (25 AB üyesi ve Norveç) bir araya gelmiş ve bu, ittifakın ortak zayıflık kapasitesini güçlendirmiştir. Bu tür projeler, NATO’nun sadece acil ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda uzun vadeli operasyonel kapasitesini güçlendirmeyi hedeflediğini göstermekte ve ittifakın stratejik uyarlanabilirliğini vurgulamaktadır. Çok uluslu tedarik projeleri, üye ülkeler arasında güveni artırmakta ve ittifakın kolektif savunma anlayışını pekiştirerek stratejik dayanışmayı güçlendirmektedir.

4. NATO Destek ve Tedarik Ajansı (NSPA) ve Rolü

NATO’nun mühimmat tedarikinde ortak girişimleri koordine eden en önemli araçlarından biri, NATO Destek ve Tedarik Ajansı (NSPA) olarak öne çıkmakta ve ittifakın operasyonel ihtiyaçlarını karşılamada kritik bir rol oynamaktadır. 1958’de kurulan Lüksemburg merkezli bu ajans, üye ülkeler adına toplu satın alma, lojistik destek ve üretim süreçlerini yöneterek NATO’nun ekonomik ve operasyonel verimliliğini artırmaktadır. Mühimmat alanında NSPA, ittifakın operasyonel ihtiyaçlarını hızlı ve ekonomik bir şekilde karşılamak için vazgeçilmez bir rol oynamakta ve ittifakın stratejik esnekliğini güçlendirmektedir.

NSPA’nın en büyük avantajı, üye ülkelerin taleplerini birleştirerek pazarlık gücünü artırması olarak öne çıkmakta ve bu, ittifakın maliyet etkinliğini artırmaktadır. Örneğin, 2024’te ajans, 220 bin adet 155 mm’lik top mermisi için 1,2 milyar dolarlık bir sözleşme imzalamış ve bu, NATO’nun hızlı tepki kapasitesini güçlendirmiştir. Bu anlaşma, hem Ukrayna’ya destek sağlamak hem de NATO stoklarını yenilemek amacıyla gerçekleştirilmiş ve ittifakın stratejik önceliklerini desteklemiştir. Ayrıca, NSPA’nın 2024’te Nexter Munitions ve JUNGHANS Microtec GmbH ile imzaladığı 1,1 milyar euro değerindeki iki çerçeve sözleşmesi, CAESAR

ve PZH-2000 obüs platformları için 155 mm'lik mühimmat tedarikini kapsamakta ve dokuz NATO ülkesinin katılımıyla ittifakın ortak zayıflama kapasitesini güçlendirmektedir. Normalde tek bir ülkenin bu ölçekte bir siparişi finanse etmesi ve teslimatı organize etmesi aylar, hatta yıllar sürebilirdi; ancak NSPA sayesinde, süreç haftalar içinde tamamlanmış ve bu, ittifakın lojistik verimliliğini artırmıştır. Ajans, üretici firmalarla doğrudan müzakere ederek maliyetleri düşürmekte ve teslimat sürelerini kısaltarak ittifakın operasyonel kapasitesini güçlendirmektedir.

Bunun yanı sıra, NSPA lojistik açıdan da kritik bir görev üstlenmekte ve ittifakın operasyonel sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Mühimmatın üye ülkeler arasında dağıtımı, depolanması ve gerektiğinde hızlıca sevkiyatı, ajansın uzmanlık alanlarından biri olarak öne çıkmakta ve bu, NATO'nun stratejik esnekliğini artırmaktadır. Örneğin, Doğu Avrupa'daki NATO birliklerinin acil mühimmat talepleri, NSPA'nın önceden planlanmış lojistik ağları sayesinde karşılanabilmekte ve bu, özellikle Rusya sınırına yakın bölgelerde caydırıcılığı korumak için önem arz etmektedir. Bu, ittifakın operasyonel etkinliğini güçlendirmektedir.

Ancak NSPA'nın rolü sadece satın almayla sınırlı kalmamakta; ajans, üye ülkeleri ortak projelere katılmaya teşvik ederek savunma sanayi işbirliklerini de desteklemektedir. Örneğin, bir ülkenin üretim kapasitesini başka bir ülkenin finansal katkısıyla birleştirmek, NSPA'nın kolaylaştırdığı modellerden biri olarak öne çıkmakta ve bu, ittifakın ekonomik ve stratejik kazanımlarını artırmaktadır. Bu şekilde, ittifak hem ekonomik hem de stratejik kazanç elde etmekte ve kolektif savunma kapasitesini güçlendirmektedir.

5. Standartlaşma, Birlikte Çalışabilirlik ve Savunma Sanayi İş Birlikleri

NATO'nun ortak girişim yöntemlerinin başarısı, sadece satın alma veya üretimle sınırlı kalmamakta; mühimmatın sahada etkin bir şekilde kullanılabilmesi de kritik önem taşımaktadır. Bu noktada, standartlaşma ve birlikte çalışabilirlik ön plana çıkmakta ve ittifakın operasyonel uyumluluğunu güçlendirmektedir. Farklı ülkelerin ürettiği mühimmatın teknik özelliklerindeki uyumsuzluklar, operasyonel etkinlikte aksamalara yol açabilmekte ve bu, NATO'nun stratejik ihtiyaçlarını karşılamada zorluklar yaratmaktadır. NATO, bu sorunu çözmek için üye ülkeleri ortak standartlara yönlendirmeye çalışmakta ve bu, ittifakın operasyonel kapasitesini artırmaktadır.

Örneğin, 155 mm'lik top mermileri NATO'nun en yaygın kullanılan mühimmatlarından biri olarak öne çıkmakta; ancak, bu mermilerin balistik özellikleri, doldurma teknikleri veya paketleme standartları ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmektedir. Ortak girişimlerle,

NATO bu tür mühimmatlar için tek bir standart belirleyerek üretimi hızlandırmakta ve lojistik süreçleri basitleştirmektedir. Bu, sahada farklı ülkelerin topçu birimlerinin aynı mühimmatı sorunsuzca paylaşabilmesini sağlamakta ve operasyonel birlikte çalışabilirliği güçlendirmektedir. 2023 Vilnius Zirvesi'nde bu yönde alınan kararlar, standartlaşmanın ittifakın öncelikleri arasında olduğunu göstermekte ve NATO'nun stratejik uyarlanabilirliğini vurgulamaktadır. Avrupa Savunma Ajansı'nın 2023'te imzaladığı dokuz çerçeve sözleşmesi, özellikle CAESAR, Krab, Panzerhaubitze 2000 ve Zuzana obüs sistemleri için 155 mm'lik mühimmatın standartlaştırılmış tedarikini desteklemekte ve bu, ittifakın operasyonel uyumluluğunu artırmaktadır.

Standartlaşmanın ötesinde, savunma sanayi işbirlikleri de ortak girişimleri güçlendirmekte ve ittifakın yenilikçi kapasitesini artırmaktadır. Üye ülkeler, kendi savunma firmalarını sürece dahil ederek hem yerel ekonomiyi desteklemekte hem de NATO'nun genel kapasitesini artırmaktadır. Örneğin, Alman Rheinmetall firması, 2024'te iki NATO ülkesine 40 mm'lik mühimmat sağlamak için 32,4 milyon dolarlık bir anlaşma imzalamış ve bu, ittifakın savunma sanayi işbirliklerini güçlendirmiştir. Ayrıca, Rheinmetall'in 2023'te İspanyol Expal firmasını satın alması, Avrupa'daki mühimmat üretim kapasitesini artırmış ve NATO'nun tedarik zincirini güçlendirmiştir. Bu tür projeler, özel sektörün teknolojik yetkinliklerini NATO'nun ihtiyaçlarıyla birleştirmekte ve ittifakın yenilikçi savunma kapasitesini artırmaktadır. Benzer şekilde, Fransız-İtalyan ortaklığı Eurosam, hava savunma sistemleri için mühimmat üretiminde NATO ülkelerine katkı sağlamakta ve ittifakın operasyonel etkinliğini güçlendirmektedir.

Bu işbirlikleri, inovasyonu da teşvik etmekte ve ittifakın gelecekteki tehditlere karşı hazırlığını artırmaktadır. Ortak projeler sayesinde, yeni nesil mühimmatların geliştirilmesi hızlanmakta; örneğin, daha uzun menzilli veya hassas güdümlü sistemler, ittifakın stratejik kapasitesini güçlendirmektedir. Ancak, bu süreçte ulusal çıkarların korunması ile standartlaşma arasında bir denge kurulması gerekmektedir ve bu, ittifakın koordinasyon kapasitesini sınamaktadır.

6. Avantajlar, Zorluklar ve Gelecek Perspektifi

NATO'nun mühimmat ihtiyaçlarını karşılamak için ortak girişim yöntemleri, ittifaka hem ekonomik hem de stratejik avantajlar sağlamakta ve kolektif savunma kapasitesini güçlendirmektedir. Maliyet paylaşımı, ölçek ekonomisi ve hızlı üretim, bu yöntemlerin temel kazanımları arasında yer almakta ve ittifakın ekonomik verimliliğini artırmaktadır. Örneğin, A2G-PGM projesinde üye ülkeler %15-20 tasarruf sağlamış ve teslimat süreleri bir yıla kadar

kısalmış, bu da ittifakın operasyonel esnekliğini artırmıştır. Benzer şekilde, NSPA aracılığıyla yapılan toplu alımlar, bireysel çabalarla karşılaştırıldığında milyonlarca dolarlık tasarruf getirmiş ve bu, ittifakın maliyet etkinliğini güçlendirmiştir. Avrupa Savunma Ajansı'nın 2023'te yedi üye ülkenin sadece 60,000 adet 155 mm'lik mermi siparişi vermesine rağmen, bu girişimlerin ölçek ekonomisi potansiyeli, gelecekteki siparişlerle daha büyük tasarruflar sağlayabilir. Operasyonel açıdan ise, standartlaşma ve birlikte çalışabilirlik, NATO kuvvetlerinin sahada daha uyumlu hareket etmesini sağlamak ve ittifakın stratejik dayanıklılığını artırmaktadır.

Ancak, bu süreçte zorluklar da bulunmakta ve ittifakın koordinasyon kapasitesini sınamaktadır. Ulusal çıkarlar, ortak girişimleri bazen sekteye uğratmakta; bazı ülkeler, kendi savunma sanayilerini koruma kaygısıyla standartlardan sapma hakkını kullanmaktadır, bu da uyumluluk sorunlarını artırmaktadır. Ayrıca, siyasi karar alma süreçlerindeki farklılıklar ve bütçe öncelikleri, projelerin uygulanmasını yavaşlatabilmekte ve bu, ittifakın daha esnek bir yaklaşım geliştirmesini gerektirmektedir. Örneğin, bir ülkenin acil mühimmat ihtiyacı varken, başka bir ülkenin uzun vadeli planlara odaklanması, ortak projelerde uyumsuzluk yaratabilmekte ve bu, ittifakın koordinasyon mekanizmalarını güçlendirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Avrupa Savunma Ajansı'nın 2023'te hedeflenen 1 milyon mermi teslimatının sadece 480,000'ini gerçekleştirebilmesi, bu zorlukların bir göstergesidir. Bu tür engeller, NATO'nun daha esnek ve hızlı tepki verebilen bir koordinasyon mekanizmasına ihtiyaç duyduğunu göstermekte ve ittifakın kurumsal uyurlanabilirliğini öne çıkarmaktadır.

Geleceğe bakıldığında, NATO'nun ortak girişimleri daha da derinleştirme hedefi bulunmakta ve bu, ittifakın stratejik vizyonunu yansıtmaktadır. 2023 Vilnius Zirvesi'nde kabul edilen Savunma Üretim Eylem Planı ve 2024 Washington Zirvesi'nde duyurulan Endüstriyel Kapasite Genişletme Taahhüdü, bu kararlılığın birer göstergesi olarak öne çıkmakta ve ittifakın üretim kapasitesini güçlendirmektedir. Bu kapsamda, Ukrayna'yı desteklemek ve ittifakın stoklarını güçlendirmek için 10 milyar dolarlık sözleşmeler imzalanmış ve bu, NATO'nun küresel güvenlikteki lider konumunu pekiştirmiştir. Ayrıca, yapay zeka ve ileri üretim teknolojilerinin mühimmat üretimine entegrasyonu gibi yenilikçi adımlar da gündemde bulunmakta ve bu, ittifakın teknolojik üstünlüğünü artırmaktadır. NATO, bu yöntemlerle hem mevcut tehditlere yanıt verecek hem de gelecekteki krizlere hazırlıklı olacak, böylece kolektif savunma kapasitesini güçlendirecektir. Ortak girişimler, ittifakın dayanışma ruhunu ve caydırıcılığını pekiştiren bir köprü olarak öne çıkmakta ve NATO'nun stratejik dayanıklılığını artırmaktadır.

7. Sonuç ve Öneriler

NATO'nun mühimmat ihtiyaçlarını karşılamak için ortak girişim yöntemleri, ittifakın modern güvenlik tehditlerine yanıt verme kapasitesini güçlendiren bir strateji olarak öne çıkmakta ve kolektif savunma anlayışını pekiştirmektedir. Çok uluslu tedarik projeleri, NSPA'nın koordinasyon yetkinlikleri, standartlaşma çabaları ve savunma sanayi işbirlikleri, üye ülkeler arasında kaynak paylaşımını ve operasyonel uyumu artırmakta ve ittifakın stratejik esnekliğini güçlendirmektedir. Ukrayna'daki savaş gibi krizler, bu yöntemlerin aciliyetini ve etkinliğini kanıtlarken, maliyet tasarrufu ve hızlı teslimat gibi avantajlar da ittifakın dayanıklılığını pekiştirmektedir. Örneğin, NSPA'nın 2024'te 1,1 milyar euro değerinde 155 mm'lik mühimmat sözleşmeleri, ittifakın hızlı tepki kapasitesini göstermektedir. Ancak, ulusal çıkarlar, standartlaşma zorlukları ve siyasi farklılıklar gibi engeller, bu girişimleri tam potansiyeline ulaştırmada hala aşılması gereken meseleler olarak öne çıkmakta ve ittifakın koordinasyon kapasitesini sınamaktadır.

Bu bağlamda Makine ve Kimya Endüstrisi (MKE) önemli bir tedarikçi olarak öne çıkmaktadır. NATO'nun gelecekte bu alanda daha etkili olabilmesi için bazı öneriler geliştirilebilir ve bu, ittifakın stratejik uyarlanabilirliğini güçlendirecektir. İlk olarak, standartlaşma süreçleri hızlandırılmalı ve üye ülkeler için bağlayıcı teşvikler sunulmalıdır; örneğin, standartlara uyan ülkelere finansal destek veya öncelikli tedarik hakkı tanınabilir, böylece ittifakın operasyonel uyumluluğu artacaktır. İkinci olarak, NSPA'nın yetkileri genişletilerek, acil durumlar için daha hızlı karar alma mekanizmaları oluşturulabilir ve bu, ittifakın hızlı tepki kapasitesini güçlendirecektir. Üçüncü olarak, savunma sanayi işbirliklerinde küçük ve orta ölçekli ülkelerin firmaları daha fazla dahil edilmeli; bu, ittifak genelinde üretimin dengeli dağılımını sağlayarak ekonomik dayanışmayı artıracaktır. Son olarak, yapay zeka ve 3D baskı gibi yenilikçi teknolojiler, mühimmat üretiminde pilot projelerle test edilmeli; bu, hem maliyeti düşürecek hem de sahada üretim esnekliği sağlayarak ittifakın teknolojik üstünlüğünü güçlendirecektir.

Sonuç olarak, ortak girişimler NATO'nun kolektif savunma anlayışının bir yansıması olarak öne çıkmakta ve ittifakın stratejik dayanıklılığını pekiştirmektedir. Bu yöntemler, ittifakın sadece bugünkü ihtiyaçlarını değil, gelecekteki tehditlere karşı hazırlığını da garanti altına almakta ve NATO'nun küresel güvenlikteki lider konumunu güçlendirmektedir. Önerilen adımlarla, NATO mühimmat kapasitesini daha etkin, ekonomik ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirebilmekte, böylece değişen dünyada caydırıcılığını ve birliğini korumaya devam etmektedir.

8. Kaynakça

1. NATO. (2023). Vilnius Summit Communiqué. NATO Resmi Web Sitesi. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm.
2. NATO Support and Procurement Agency (NSPA). (2024). Annual Report 2023. Lüksemburg: NSPA Yayınları.
3. Smith, J., & Müller, K. (2024). NATO's Ammunition Challenges in the Post-Ukraine Era. *European Defence Review*, 45(3), 22-30.
4. Rheinmetall AG. (2024). Press Release: New Ammunition Contract with NATO Partners. https://www.rheinmetall.com/en/press_releases/2024_40mm_contract.
5. NATO Defence Planning Directorate. (2023). Land Battle Decisive Munitions (LBDM) Initiative: Progress Report. Brüksel: NATO Yayını.
6. Jones, L. (2024). Standardization in NATO: Bridging the Gap. *Journal of Military Technology*, 12(1), 15-25.
7. NATO. (2024). Washington Summit Declaration. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm.
8. European Defence Agency. (2023). EDA Signs Framework Contracts for Joint Procurement of 155mm Ammunition. <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/09/05/eda-signs-framework-contracts-for-joint-procurement-of-155mm-ammunition>.
9. European Defence Agency. (2023). Seven EU Member States Order 155mm Ammunition Through EDA Joint Procurement. <https://defence-industry.eu/seven-eu-member-states-order-155mm-ammunition-through-eda-joint-procurement/>.
10. Reuters. (2023). EU Countries Order Only 60,000 Shells for Ukraine via New Scheme. <https://www.reuters.com/world/europe/eu-countries-order-only-60000-shells-ukraine-via-new-scheme-sources-2023-12-06/>.
11. NATO. (2023). Four More Allies Join NATO's Multinational Ammunition Warehousing Initiative. <https://defence-industry.eu/four-more-allies-join-natos-multinational-ammunition-warehousing-initiative/>.
12. EDR Magazine. (2024). NSPA Supports a Coalition of NATO Nations with 1.1 BEUR Multinational Contracts for 155mm Ammunition. <https://www.edrmagazine.eu/nspa-supports-a-coalition-of-nato-nations-with-1-1-beur-multinational-contracts-for-155mm-ammunition>.

13. OSW Centre for Eastern Studies. (2023). ASAP: EU Support for Ammunition Production in Member States. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2023-09-06/asap-eu-support-ammunition-production-member-states>.
14. European Defence Agency. (2023). EDA Brings Together 25 Countries for Common Procurement of Ammunition. <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-25-countries-for-common-procurement-of-ammunition>.
15. Breaking Defense. (2023). European Defence Agency Signs First Set of Joint Ammunition Procurement Contracts. <https://breakingdefense.com/2023/09/european-defence-agency-signs-first-set-of-joint-ammunition-procurement-contracts/>.

